

Mirjana Kolarski

Da u pisanju ne promakne suvišna reč; pesničke navike i druge sitnije okolnosti

(Ivan Kostić: *Kako plaču muškarci*, Prometej, Novi Sad, 2003)

Ivan Kostić rođen je 1952. godine u Šapcu. Odrastao je u Loznici i na to je posebno ponosan, jer, kako kaže, govori čistim vukovskim jezikom. Živi i stvara u Novom Sadu. Do sada je objavio dve zbirke pesama: *Kada padne dan* (Prometej, Novi Sad, 1995) i *Kako plaču muškarci* (Prometej, Novi Sad, 2003), a poeziju je objavljivao i u književnim časopisima kao što su *Letopis matice srpske*, *Književna reč*, *Književne novine* i *Polja*, odakle je preuzeta i prevedena na nemački jezik za potrebe magazina za kulturu "ZeitSchrift" iz Berna, u kom je objavljena.

Pomerajući perspektivu sagledavanja objektivne stvarnosti i izmeštajući svakodnevno iz uobičajenih okvira, Ivan Kostić stvara poetsku redukciju koja za rezultat ima obnovljenu spoznaju trenutaka naizgled neobaveznih, uzgrednih, trenutaka čija se percepcija podrazumeva u najprimarnijem obličju. Intenzivan poetski doživljaj suptilno otuđenog lirskog subjekta, posmatrača iz neznatno skrajnute pozicije svodi život na hermetičnost pojedinačnih trenutaka kojima autor pristupa na nov i krajnje neočekivan način.

Centralna poetska preokupacija Ivana Kostića u zbirci "Kako plaču muškarci" jeste sam čin pisanja, odnosno poetskog stvaranja. Univerzum slova i stihova, i glasa kao njihove materijalizacije, krajnje objektivno je posmatran metodom koja otkriva egzaktnost proučavalačkog rada. Pesa počinje konstatacijom, jednim lapidarnim nizom izraza, krajnje pojednostavljenim, čiji sadržaj gotovo da se podrazumeva: "Sve

što vidim to pročitam..." Zatim sledi, kao po pravilu, nepisanom, kostićevskom, elegični fon tek nagoveštene odgonetke na neizrečeno čitaočevo pitanje o pređašnjoj konstataciji: "Nepotpuno sačuvane reči." Sažet u izrazu, sklon ironiji na račun sopstvene sposobnosti da verno posvedoči o trajnosti napisanog/izrečenog, Kostić nastavlja u istom maniru – prećuto izriče optužbu, tek osetno opominjući: "Rečima koje ne koristimo i ne treba ništa uskraćivati."

"Zatrpavam strahove rečima.

Velikim početnim slovom piše se samo prva reč.

U rečima me je davno nestalo"

"Nemam sat, govorim. Rečnik dobro poznatih reči.

Glasom kome je dodijalo to pasivno čekanje."

"Ja se bojim svoga glasa. Gotovo uvek u rečima za potpuno iskazivanje.

Jer tu se svaka reč posebno štampa."

...

"Svaki put kad poželim da promenim svoje ponašanje, zaustavljam časovnik u znak predaje.

Reči koje mi nešto malo znače."

"Reči sam prepustio drugima. Na mestu gde se provodi vreme.

Sve reči ovde nisu mogle biti navedene."

U nastavku Kostić razvija problematiku snage reči. Aluzivno povezan s postanjem i postojanjem čoveka, nastanak reči i krhkost njene dalje egzistencije u zvučnom prostoru dovededeni su u pitanje.

"U pesmama su reči na početku svakog stiha. I dalje od kraja.

Do koje tačke možemo pratiti jednu reč?"

"Tačka koju bi mogao tražiti sam stih. Gubili su se kad su se našli.

On se u pesmama obično i ne odvaja od nje."

...

"Tačka na kraju rečenice. Ispred onoga što želim.

I prema tom malom znaku interpunkcije pesnici imaju sasvim nemaran odnos."

Glasom materijalizovana misao pretočena u reč još neko vreme lebdi u neposrednoj blizini zvučnog prostora onoga ko je izgovori. Neposredna korekcija od strane tvorca, odnosno onoga koji govori, moguća je još samo u tom skučenom vremenskom prostoru. Nakon toga reč zauvek biva otuđena i nastavlja da živi u svojoj individualnosti na koju nemamo uticaj.

Osetna rezignacija data u prividnoj ironijskoj distanci lirskog subjekta zapravo seže do duboko u ličnost pesničkog Ja, otkrivajući psihologiju i grč ugrožene egzistencije. Dosledno sprovedena tehnika poetskog nagoveštavanja naizgled tananih duševnih nemira nepogrešivo upućuje na istinsku bojazan lirskog subjekta, na parališući strah od "tačke na kraju rečenice", ispred onoga što pesnik želi, od konačnosti koje smo svesni prekasno. Kostić ovu tezu potkrepljuje stihovima:

"Prvo se lepo smisli ono što se hoće. Potreban broj glasova u stihu.

Da u pisanju ne promakne suvišna reč."

a potom nastavlja da razvija pesničku sliku, metonimijski povezujući već pomenuto poetsko stvaranje i čovekov bitak na ovom svetu, izjednačavajući ih u njihovoj krkoj senzibilnosti:

"Upotreba velikih slova usporava pisanje. Samo ponekad sva slova velika i jedno do drugoga. Prezasićena slova na vrh jezika teško se penju."

Ironijski osvrt dat još jednom na kraju zbirke otkriva čoveka u njegovoj nemoći pred neumitnošću vremena koje ne prašta prazan hod:

"Svaki minut potrošenog vremena. Glasovi sačuvani u hronološkom redu. Beskonačna petlja kroz koju sami prolazimo."

"I kroz Bačku prođe kazaljka sata."

Kazaljka sata javlja se na početku i na kraju zbirke. Sve vreme pesnik kao da pred njome beži, grčevito se trudeći da ispuni sve preostalo vreme, trudeći se da uzmakne suvičnoj reči.